

V Praze, 1. června 2016

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název diplomové práce: Mytologické božství a bytosti spájané s vodou na mozaikách z rímskej doby

Další údaje: Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav pro klasickou archeologii

Autor: Bc. Ján Odler

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Ondřejová, CSc.

Posudek vypracoval: PhDr. Pavel Titz, Ph.D.

Předložená diplomové práce má celkem 75 stran textu (včetně tří stran bibliografie a elektronických zdrojů). Následují dvě strany se zdroji obrazové přílohy, která se pak nachází na 28 stranách a přináší celkem 49 obrázků. Závěr práce tvoří pětistránková analytická tabulka se shromážděným materiálem (celkem 88 jednotlivých mozaik).

Autor Bc. Ján Odler si klade za cíl pojednat ve své diplomové práci o římských mozaikách, které na svých výjevech zobrazují božstva a mytologické postavy z vodního prostředí. Nutno hne v úvodu dodat, že většinově půjde o bytosti mořské a personifikace řek a říční božstva se vyskytnou spíše ojediněle.

V úvodu, který autor pozoruhodně čísluje nulou, jsou nastíněny autorovy cíle, struktura práce, poněkud méně precizně i užitá metoda a velmi stručně, protože se k tomuto tématu v práci opakovaně bude vracet i historie bádání v tomto tématu.

Úvodní kapitolu autor uvážlivě věnuje výčtu jednotlivých na mozaikách zobrazovaných bytostí včetně stručného nastínění k nim se vážící mytologie. Shromáždil celkem 9 bytostí a dále v podkapitole „1.10. Jiní“ pojednává o některých zřídka zobrazovaných. K obeznámení se s těmito bytostmi autor využívá spíše obecnější literaturu a celkem málo se přitom odkazuje na antické prameny. Uvádí Hésiodovu Theogonii, ač by bylo jistě zajímavější upřednostnit s ohledem na téma a jeho chronologii spíše autory latinské. Rovněž ikonografické encyklopedie jako např. LIMC by v této části udělaly autorovi dobrou službu.

Kapitola druhá přináší pojednání o vybraných mozaikách v Itálii, Řecku a na středomořských ostrovech. Touto kapitolou autor vhodně nastavuje dalšímu textu jednotnou strukturu, nejprve diskutuje náměty mozaik, poté jednotlivé mozaiky s ohledem na lokalitu. Na tomto základě diskutuje případný sledovatelný vývoj a charakter mozaik v oblasti. Zde

v kap. 2.1. postrádáme odkaz na zdroj datace Nilské mozaiky z Praeneste. V kap. 2.3. pak vzbuzuje otázku fakt, že ne všechny diskutované mozaiky autor dokládá i obrazově v příloze – znamená to, že je neviděl a vychází jen z jejich slovního popisu? To by stálo za zmínku. Stejně jako fakt, že prakticky absentují mozaiky ze samotného Říma, především z Caracallových lázní.

V následující kapitole autor pracuje s mozaikami ze střední a západní Evropy. Z tohoto území však vyjímá římské provincie Gallia, Hispania a Britannia, takže je otázkou, zda je název této kapitoly vhodně zvolen. K dispozici je mu tak nemnoho exemplářů a je tedy otázkou, zda na takto zvoleném území lze nějaký jednotný charakter či vývoj vysledovat.

Kapitola čtvrtá pojednává o mozaikách z Gallie. Autor sám poukazuje na fakt, že tato oblast je velice kvalitně badatelsky zpracována formou korpusů. Je dobře, že je měl možnost využít a je to na kapitole také znát. Otázkou je, zda právě tento pramenný fakt autorovu metodiku vyhodnocení nemůže ovlivnit. Není možné, že zatímco o Gallii pojednává víceméně vyčerpávajícím způsobem, pro jiné oblasti to neplatí? Jeho bibliografie by tomu patrně nasvědčovala.

Pátá kapitola se zaměřuje na Hispánii, která je méně odborně zpracována a publikována, což se projevuje i v rozsahu kapitoly. Autor zde (prvně) například diskutuje jinak vždy zajímavou otázku romanizace center a v jejím důsledku častější výskyt mozaik. Na s. 39 neodkazuje konkrétně na Blazqueze, ač jej jmenuje.

Kapitola šestá věnovaná mozaikám z Britannie opět nepřináší všechny žádoucí odkazy na zdroje. Např. hned v první větě zmínka o Smithově práci je takto nekonkrétní. O něco níže autora patrně doběhla anglická terminologie, když hovoří o střepech keramických nádob ze Samu, tj. o keramice typu Terra Sigillata. Jinak zde však pečlivě třídí mozaiky chronologicky a sleduje jejich diachronní vývoj.

Další kapitola nás přivádí do mozaiky bohaté severní Afriky. Jejich množství i celkem slušná datovatelnost opět autorovi umožňují pojmut kapitulu analytičtěji, třebaže stále jen v textovém uchopení, které je náchylné k subjektivizaci.

Sedmá kapitola přibližuje sledovaný fenomén na materiálu pocházejícím z východních římských provincií. Zde nalezený materiál není příliš bohatý, přesto se i na něm autor snaží vysledovat nějaké vývojové tendence a charakteristiku.

Osmou kapitolu autor věnoval typologii mozaik, jejich výrobě a jejich zasazení do prostoru. V obecné rovině pojednává o římských mozaikách jako celku, v některých aspektech však vychází ze zde shromážděného materiálu. Diskutuje písemné prameny, materiál, jeho získávání i úpravu a dostává se i k autorům, jejich signaturám či značkám.

V deváté kapitole se autor zaměřil na prostorové umístění mozaik ve vztahu k architektuře, ať už soukromé nebo veřejné, kde s ohledem na zkoumané náměty jde často o lázeňské prostory. V tomto ohledu jde o zajímavé rozšíření tématu, které by si zasloužilo více zohlednit v obrazové příloze, která je čistě ikonografická. Půdorysy staveb se shromážděnými mozaikami zde nenajdeme.

V desáté kapitole se autor snaží zpracovat a shrnout předchozí informace. Jeho shrnutí se opírá o analytickou tabulku v příloze, která je jasně přínosem, třebaže by mohla být jistě detailnější v ohledech chronologických i ikonografických. To by umožnilo shromáždit větší množství „tvrdých“ dat a ujasnit si poměry (v procentech) a chronologie.

Následuje dvoustránkový závěr. Zde se například ukazuje, že jedním z problémů je už samotné autorovo rozdělení území římské říše do celků, kterým odpovídají kapitoly práce. Těžko je lze totiž srovnávat. Na druhou stranu se však autorovi podařilo shromáždit příslušný materiál i jej stylově, chronologicky a ikonograficky uchopit.

Z formálního hlediska jde o práci solidní. Obsahuje sice určité množství překlepů, to však lze tolerovat. Zaráží autorovo soustavné nepsání tečky za poznámkami pod čarou. Jinak

je ale práce dobře upravená, logicky rozvržená a poměrně důkladná. V některých pasážích by si text zasloužil větší množství odkazů na použitou literaturu a i ta by mohla být četnější. Autor upřednostňuje monografie, s články v časopisech příliš nepracuje. Také by bylo vhodné práci doplnit o přehlednou mapu/mapy s vyznačenými lokalitami, o kterých je v práci řeč. Též mapa znázorňující autorovo členění do oblastí podle kapitol by mohla pomoci pochopit některá jeho rozhodnutí.

S ohledem na výše řečené konstatuji, že předložená diplomová práce splňuje nároky kladené na tento typ prací a doporučuji práci k obhajobě. Navrhuji práci hodnotit stupněm **VELMI DOBŘE**.

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.
Ústav pro klasickou archeologii
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze
Celená 20
110 00 Praha 1